

บทที่ 1

บทนำ

นกกระทาจอกเทศจัดว่าเป็นสัตว์ปีกเศรษฐกิจชนิดใหม่ของโลก ที่มีการเลี้ยงเชิงธุรกิจเมื่อประมาณ 100 ปีเศษ โดยการทำฟาร์มเริ่มในประเทศแอฟริกาใต้ จากนั้นจึงแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ สำหรับประเทศไทย เริ่มมีการนำเข้ามาในระยะเวลา 10 ปีนี้ แม้ว่านกกระทาจอกเทศจะไม่ใช้สัตว์ที่มีถิ่นกำเนิดในทวีปเอเชียก็ตาม แต่ด้วยความได้เปรียบหลายๆ อย่างของนกกระทาจอกเทศ เช่น เนื้อสามารถนำไปบริโภคแทนเนื้อโคได้ เพราะจัดอยู่ในประเภทเนื้อแดง (red meat) เหมือนกัน แต่มีไขมันและคอเลสเตอรอล (cholesterol) ต่ำกว่ามาก หนึ่ง นำไปทำกระเป๋าทือ กระเป๋าใส่สตางค์ กระเป๋าเอกสาร เข็มขัด เฟอร์นิเจอร์ และรองเท้า ฯลฯ เป็นที่นิยมของตลาด ขน ของนกกระทาจอกเทศสามารถใช้ทำเครื่องประดับ ไม้ขบกัดฟัน เพื่อทำความสะอาดเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความนุ่มนวลดีกว่า การใช้ขนสัตว์ปีกประเภทอื่น นอกจากนี้ ไข่ ของนกกระทาจอกเทศที่ไม่ได้ใช้แล้วยังสามารถนำมาแกะสลัก หรือวาดลวดลายใช้เป็นเครื่องประดับได้ รวมทั้งน้ำมันก็สามารถใช้เป็นส่วนประกอบของเครื่องสำอางได้ด้วย (สุชนและคณะ, 2541) นอกจากนี้เศษเปลือกไข่ที่เหลือจากการฟัก และลูกนกตายโคมยังสามารถนำมาอบแห้งแล้วบดเป็นผง ใช้เป็นส่วนผสมในอาหารสัตว์ได้อย่างดี เพราะมีส่วนประกอบของแคลเซียมและโปรตีนสูง (อนุชาและคณะ, 2543ก) ที่สำคัญก็คือนกกระทาจอกเทศให้ผลผลิตเนื้อและหนังต่อปีมากกว่าโคประมาณ 3.6 และ 9.3 เท่า คือ เนื้อ 900 เทียบกับ 250 กก./ปี และหนัง 280 เทียบกับ 30 ตร.ฟ./ปี ตามลำดับ อีกทั้งยังมีอัตราแลกน้ำหนักคิดว่าโคด้วย (2:1 เทียบกับ 5:1, ศิริพันธ์และคณะ, 2538) ประกอบกับนกกระทาจอกเทศ เป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย สามารถกินพืชผักได้เกือบทุกชนิด เจริญเติบโตเร็ว อายุ 10-12 เดือน มีน้ำหนักเฉลี่ย 100 กก. รวมทั้งเป็นสัตว์ที่มีอายุยืนประมาณ 70-80 ปี และสามารถให้ผลผลิตไข่ได้นานถึง 40-50 ปี (ศิริพันธ์และไพบุลย์, 2540) จึงทำให้การเลี้ยงนกกระทาจอกเทศในเชิงธุรกิจเริ่มแพร่หลายขึ้นเป็นลำดับ โดยเริ่มในประเทศแอฟริกาใต้ ในปี ค.ศ. 1865 แล้วต่อมาขยายไปยังประเทศต่างๆ เช่น อียิปต์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา และอาร์เจนตินา เป็นต้น รวมทั้งในประเทศไทยด้วย โดยในประเทศไทยเริ่มมีการนำเข้านกกระทาจอกเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 หลังจากนั้นปริมาณการนำเข้าได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับทั้งในรูปแบบของนกมีชีวิต โดยเพิ่มขึ้นจาก 122 ตัวในปี 2538 เป็น 1,320 ตัวในปี 2542 และ 28,784 ตัว ในปี 2545 ในด้านของไข่มีเชื้อก็เพิ่มขึ้นจาก ไม่มีการนำเข้า เป็น 1,150 และ 2,500 ฟอง ในปีดังกล่าว

ตามลำดับ สำหรับปี 2546 มีรายงานว่า การนำเข้านกมีชีวิตมีปริมาณลดลง (เหลือเพียง 10,652 ตัว) แต่การนำเข้าไข่มีเชือกกลับมีปริมาณเพิ่มขึ้น เป็น 5,820 ฟอง และในปี พ.ศ. 2548 ไม่มีการนำเข้าเลยทั้งนี้เพราะมีปัญหาเรื่องการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย รัฐบาลจึงเข้มงวดต่อการนำเข้าสัตว์ปีกทุกประเภท

อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการผลิตนกกกระจอกเทศในประเทศไทย ถือว่ามีอยู่มากพอสมควร ทั้งในแง่ของการฟักไข่และการเลี้ยงดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะลูกนก เพราะนกกกระจอกเทศมีถิ่นกำเนิดในทวีปแอฟริกาซึ่งมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างจากประเทศไทยมาก

ในด้านการฟักไข่ แม้จะมีรายงานตรงกันว่าอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการฟักไข่นกกกระจอกเทศคือประมาณ 36.0-36.5^oC เพราะการใช้อุณหภูมิที่ต่ำกว่านี้ จะมีผลขัดขวางการพัฒนาของตัวอ่อน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการฟักนานขึ้น ส่วนการใช้อุณหภูมิที่มีสูงเกินไป จะเป็นอันตรายต่อตัวอ่อน ทำให้อัตราการฟักออกลดลง อย่างไรก็ตาม เรื่องของระยะเวลาในการเก็บไข่เพื่อรอนำเข้าฟัก และอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเก็บไขดังกล่าว ตลอดจนสภาพความชื้นของตู้ฟักยังไม่ค่อยมีข้อมูลยืนยันมากนัก โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งมีสภาพอากาศร้อนชื้นเกือบตลอดปี ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายย่อยและรายกลาง ซึ่งมีแม่ไก่จำนวนไม่มากนัก ทำให้จำเป็นต้องเก็บไข่ไว้เป็นเวลานานเพื่อรวบรวมให้ได้ปริมาณเพียงพอที่จะนำเข้าฟัก ประกอบกับเกษตรกรเหล่านี้มักจะไม่ค่อยมีห้องเย็นสำหรับเก็บไข่ ตลอดจนไม่มีตู้ฟักที่สามารถควบคุมความชื้นได้ ดังนั้นถ้าสามารถดัดแปลงตู้ฟักไข่ไก่ซึ่งไม่สามารถควบคุมความชื้นมาใช้ฟักไข่นกกกระจอกเทศได้ ก็จะช่วยลดภาระในการซื้อตู้ฟักใหม่ นอกจากนี้รูปร่างลักษณะภายนอกของไข่ เช่น ความกว้าง ความยาว ความหนาของเปลือกไข่ และน้ำหนักของฟองไข่ อาจจะมีผลต่อการฟักออกด้วย ดังนั้นการศึกษาหาข้อมูลเหล่านี้จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าการฟักไข่ประสบผลสำเร็จโดยมีอัตราการฟักออกอยู่ในระดับที่น่าพอใจจะช่วยลดการนำเข้าตัวนก ลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศและลดต้นทุนการผลิตด้วย

สำหรับในกรณีของลูกนกนั้น มักมีอัตราการตายสูงเนื่องจากหลายสาเหตุ รวมทั้งการจัดการเลี้ยงดูและการให้อาหารด้วย เช่น ถ้าอาหารมีโภชนาไม่สมดุล มีโปรตีนไม่เพียงพอ หรือมีเชื้อยีสสูงเกินไปก็จะเป็นอุปสรรคต่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของลูกนก เพราะลูกนกในระยะแรกของการเจริญเติบโต มักจะต้องการโปรตีนในระดับสูง และยังไม่สามารถย่อยเชื้อยีสได้ดีนัก ดังนั้นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับโภชนาที่เหมาะสมจึงมีความจำเป็นในการช่วยพัฒนาการเลี้ยงนกกกระจอกเทศในเมืองไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึง

1. ระยะเวลาและอุณหภูมิที่เหมาะสมของการเก็บรักษาไข่ก่อนนำเข้าฟัก และความชื้นสัมพัทธ์ (RH) ที่เหมาะสมของตู้ฟักไข่
2. รูปร่างลักษณะภายนอกของฟองไข่ ตลอดจนน้ำหนักไข่ที่อาจจะมีผลต่อการฟักออก
3. ระดับโภชนา (โปรตีนและเยื่อใย) ที่เหมาะสมสำหรับลูกนกกระจอกเทศในช่วงอายุ 3 เดือนแรก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved